

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Volby nově v České republice

04.10.2021

JUDr. Ondřej Preuss, Ph.D.

Počet stránek

- Volby jsou hlavním mechanismem zastupitelské demokracie,
- ustanovení určitého společenství lidí cestou hlasování.

Funkce voleb

- legitimizace politického systému na základě reprezentace názorů a zájmů voličů;
- výběr politické elity;
- procedura pokojného řešení politických konfliktů ve společnosti;
- prostředek poskytující v pravidelných intervalech možnost mocenských změn;
- nástroj k mobilizaci voličů pro určité hodnoty a cíle, a tím nástroj posilování občanského vědomí a politické participace lidu

Právní úprava voleb

- **Ústava – č.1/1993 Sb.**
- **Listina základních práv a svobod – č. 2/1993 Sb.**
- **Zákon o volbách do Parlamentu ČR – č. 247/1995 Sb.**
- **Zákon o volbách do zastupitelstev obcí – č. 491/2001 Sb.**

Právní úprava voleb

- **Zákon o volbách do zastupitelstev krajů – č. 130/2000 Sb.**
- **Zákon o volbách do Evropského parlamentu - č. 62/2003 Sb.**
- **Zákon o volbě prezidenta republiky - č. 275/2012 Sb.**

- Volby jsou přímé
- Obsahem principu přímosti volebního práva je požadavek, aby **voliči odevzdávali svůj hlas bezprostředně tomu, kdo má být zvolen do voleného orgánu**. Opakem je nepřímé volební právo, kdy voliči vybírají jen volitele, tedy jakési prostředníky, kteří teprve provedou konečnou volbu.

Principy voleb

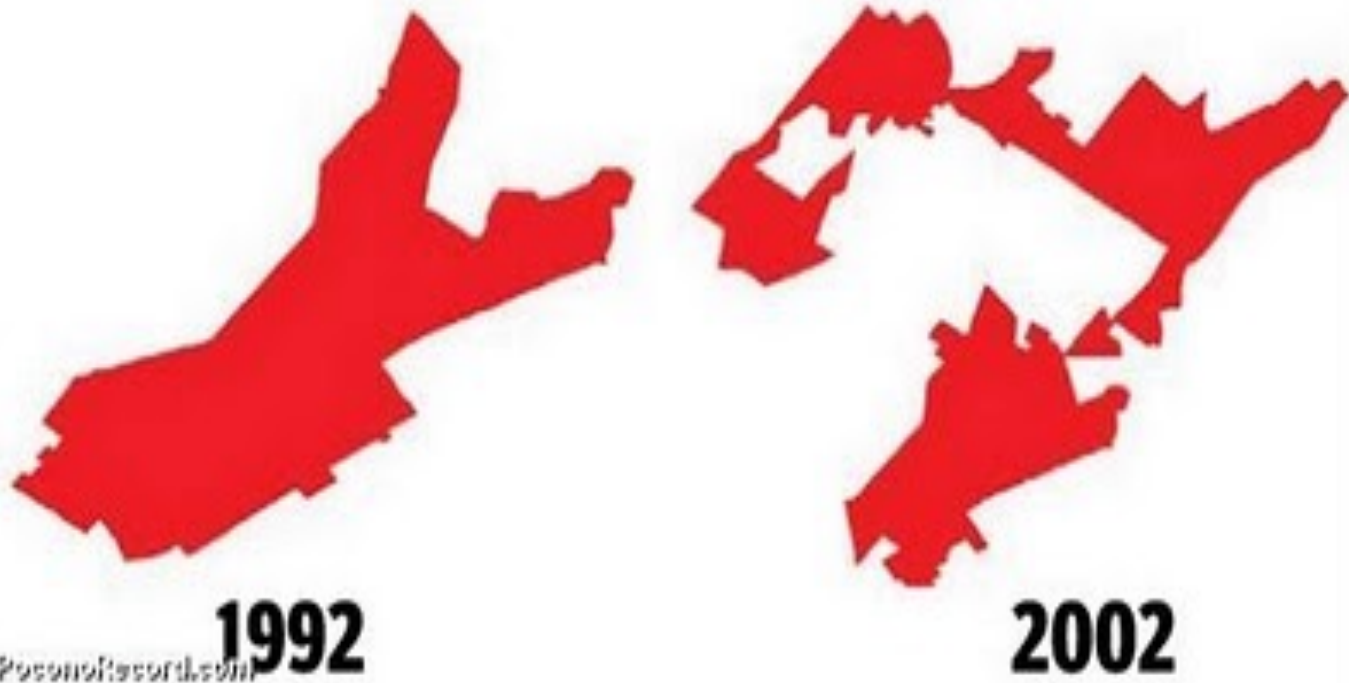
- Volby jsou přímé
- Obsahem principu přímosti volebního práva je požadavek, aby **voliči odevzdávali svůj hlas bezprostředně tomu, kdo má být zvolen do voleného orgánu**. Opakem je nepřímé volební právo, kdy voliči vybírají jen volitele, tedy jakési prostředníky, kteří teprve provedou konečnou volbu.

Principy voleb

- Volby jsou rovné
- každý občan má stejný počet hlasů,
- hlas každého občana má stejnou váhu (dělníka i prezidenta)
- *X malapportionment*
- *X gerrymandering*

172nd State House District

Principy voleb

- Volby jsou tajné
- nikdo se nemůže dovědět kdo jak volil
- Korespondenční hlasování?
- Elektronické hlasování?

Principy voleb

- Volby jsou všeobecné
- volit může každý, jen se zákonem stanovenými (malými) omezeními
- jde o soutěž několika kandidátů

Principy voleb

- Princip časově omezené vlády
 - Mandát, který je udělován ve volbách, není trvalý, ale časově omezený
 - Periodičnost

Principy voleb

- Volby jsou svobodné
- Tento princip je pro podobu voleb v demokratickém státě klíčový a je tak nadřazený ostatním, které slouží k jeho naplňování.
- Volby, které by nesplňovaly jeho požadavky, by nebyly **skutečnými volbami** (*genuine elections*), které poskytují legitimitu orgánům veřejné moci, ale pouhým formálním prostředkem k obsazení úřadů určenými osobami.

Volební systémy

- Poměrný x většinový x alternativní

- Poměrný systém
- Kandidátní listiny – přísně vázané, vázané, volné
 - + PANAŠOVÁNÍ (obce)
 - + KROUŽKOVÁNÍ

Volební systémy

House of Representatives
Ballot Paper

Victoria

Electoral Division of Higgins

Number the boxes from 1 to 8 in
the order of your choice

PROPOSED
EQUALITY

☐

O'BRIEN, Rebecca
MARRIAGE EQUALITY

☐

TREGEAR, Jessica
DERRYN HINCH'S JUSTICE PARTY

☐

O'DWYER, Kelly
LIBERAL

☐

BALL, Jason
THE GREENS

☐

KENNEDY, Robert
LIBERAL DEMOCRATS

☐

KATTER, Carl
AUSTRALIAN LABOR PARTY

☐

BASSETT, Nancy
NICK XENOPHON TEAM

☐

GULLONE, Eleonora
ANIMAL JUSTICE PARTY

Soudní přezkum

- **Pl. ÚS 42/2000 (velký volební nález)**
- **Pl.ÚS 73/04 (kauza Nádvorník)**
- **Pl. ÚS 57/10 (kauza Krupka)**
- **Pl. ÚS 14/14 (volby do EP a 5 %)**
- **Pl. ÚS 44/17 (nový velký volební nález)**

Pl. ÚS 42/2000 (velký volební nález)

Počet volebních obvodů

- Došlo ke zmenšení volebních obvodů tím, že došlo ke zvýšení jejich počtu z původních 8 na 35. To vede k přirozenému zvýšení tzv. uzavírací klauzule.

Minimální počet zvolených poslanců v obvodu

- Na žádný volební obvod nemělo připadat méně než 4 mandáty. Tím se relativizuje chování voličů v jednotlivých obvodech.

Volební formule

- Byla zavedena tzv. d'Hondtova metoda volebního dělitele s upraveným prvním dělitelem - počet hlasů strany postoupivší do skrutinia je dělen řadou čísel 1,42;2;3;4 nikoliv 1,2,3,4... To vede ke zvýhodnění větších stran.

Pl. ÚS 42/2000 (velký volební nález)

Počet skrutinií

- Zatímco dosavadní Hagenbach-Bischoffova volební kvóta byla užita ve 2 skrutiniích, vyrovnávací d'Hondtova metoda je volebním dělitelem, který vždy užívá jediné skrutinium, užitím vyrovnávacího (či modifikovaného) d'Hondta bylo tedy odstraněno 2.skrutinium, které probíhalo na celostátní úrovni. To favorizuje opět velké strany.

Uzavírací klauzule

- Starý volební systém předepisoval 5% klauzuli pro politické strany a 7%,9%,11% pro dvou-,tří-,čtyř- a vícečlenné koalice. Nově byla klauzule pro koalice upravena následovně: 10% pro dvoučlenné, 15% pro tříčlenné a 20 % pro čtyř a vícečlenné koalice (tzn. aditivní-sčítací klauzule). To znevýhodňovalo koalice (zejména tehdy existující tzv. Čtyřkoalici).

Pl. ÚS 42/2000 (velký volební náález)

V daném případě **zvýšení počtu volebních krajů** na 35, **stanovení nejnižšího počtu mandátů** v kraji na 4 a **způsob výpočtu podílů a přikazování mandátů** pomocí upravené d'Hondtovy formule představuje ve svém úhrnu takovou koncentraci integračních prvků, jež ve svých důsledcích vede již k **opuštění** kontinua ještě způsobilého zaznamenávat alespoň „přivracení“ k modelu **poměrného zastoupení**

Pl. ÚS 44/17 (nový velký volební náález)

- Relativní rovnosti musí být dosaženo v rámci celé republiky, a to jak z hlediska rovného přístupu k voleným funkcím, tak i tím, že voliči v každém kraji musí mít stejnou možnost ovlivnit celkový výsledek volby. I když stávající členění volebního území na různě velké volební kraje není samo o sobě neústavní, spolu s dalšími prvky volebního systému porušuje principy rovnosti hlasů a rovnosti šancí kandidujících politických stran, což neústavní je.

Nový volební systém

- Nově se užívá pro převod hlasů na mandáty tzv. kvóta Imperiali - $Q = H / (M+2)$
- Strana získá tolik mandátů, kolikrát je volební kvóta obsažena v počtu hlasů, které v obvodu získala.
- Smyslem přičítání čísla 2 k počtu mandátů, které mají být v daném obvodu přiděleny, je umožnit přidělení většího počtu mandátů v prvním skrutiniu a zmenšit tak počet nepřidělených mandátů.

Nový volební systém

- Ve druhém skrutiniu se přidělují zbylé mandáty celorepulikově.
- Zbytky hlasů jednotlivých stran se sečtou a vydělí se počtem mandátů, které nebyly přiděleny v prvním skrutiniu, zvětšeným o jednu. Tak se určí republikové volební číslo.
- Strana či koalice získá tolik mandátů, kolikrát je republikové volební číslo obsaženo v součtu zbytku hlasů
- Mandáty získají strany ve volebních obvodech, ve kterých vykázaly největší zbytky v prvním skrutiniu.

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Děkuji za pozornost

04.01.2021

JUDr. Ondřej Preuss, Ph.D.

25